

ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ ΑΝΟΙΞΟΝ ΜΟΙ ΠΥΛΑΣ ΖΩΔΟΤΑ.

Από τα αρχαιότατα χρόνια, σε κάθε εποχή και σ' όλες τις κοινωνίες, αναρίθμητα πλήθη ανθρώπων αισθάνθηκαν βαθύτατη ανάγκη, πρωί, μεσημέρι, βράδυ, ή, στα βάθη της νύχτας, αφήνοντας τις τρέχουσες ασχολίες και ανάγκες, ή, την ανάπαυσή τους, να στραφούν προς τα «άνω», σε έναν άγνωστο, υπεραισθητό «κόσμο», που τους βοηθούσε. Δημιούργησαν αμέτρητους θεούς, που τους λατρεύουν, υπακούοντας σε αμέτρητες «εντολές», αναζητώντας την «τελείωση», τη «λύτρωσή» τους. Γι' αυτόν, ακριβώς, το σκοπό, έφτιαξαν ναούς, από τους πιο απλούς μέχρι τους πιο πολυτελείς, από τους πιο μικρούς ως τα αληθινά «μεγαθήρια», σπαταλώντας, πολλές φορές, αμύθητα ποσά, χρόνο και κόπο, για να «στεγάζουν» πόνο, ελπίδες και όνειρα της εξαθλιωμένης ζωής τους! Με τις πιο παράδοξες θυσίες και τελετές, ακόμα και αιματοβαμμένες, ζητούν την «εξιλέωση», την καταπολέμηση των παθών, την «άφεση» των «αμαρτιών» τους. Ο Νικόλαος Αρσένιεφ γράφει: **«Πλάι σε πανύριους ύμνους στον Υπέρτατο Θεό και πλάι σε μια θρησκευτική λαχτάρα για την Απόλυτη Μία Θεότητα, που σου κινούν την έμπνευση, συνυπάρχει το παρδαλό πάνθεο της λαϊκής θρησκείας και κάποτε το αίσθημα της πανταχού παρουσίας και της πελώριας δυνάμεως αναρίθμητων πονηρών πνευμάτων, ένας πραγματικός πολυδαιμονισμός που γεμίζει την καρδιά με τρόμο. Ο δε άριστος τρόπος να προστατευτεί κανείς είναι μαγικοί τύποι και επωδοί (ξόρκια)... Το νόημα ενός σπλαχνικού Υπέρτατου Πατέρα ξάφνου ανατέλλει στη συνείδηση(λαών) ανάμεσα σ' όλα τα σκύβαλα των άτοπων μυθολογικών εικόνων!»** («ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΑΙΩΝΙΑΣ ΖΩΗΣ», σελ,45,50).

Οφείλουμε σεβασμό προς όλες τις θρησκευτικές και πολιτιστικές παραδόσεις, που, μέσα από τις πιο αντιφατικές εκφάνσεις τους, μαρτυρούν την έμφυτη ανάγκη του ανθρώπου να τείνει προς το «ιερό», προς αναζήτηση του «όντως Όντος». Όμως, σε μια εποχή, που η παγκοσμιοποίηση επιβάλλεται ταχύτατα σ' όλη τη γη, απειλώντας με καταστροφή έθνη και λαούς, θεωρούμε πρωταρχικό χρέος μας να αντισταθούμε σ' αυτή την απαράδεκτη ισοπέδωση, αντλώντας δύναμη από τη δική μας παράδοση και τα ζωηφόρα νάματά της.

Ατενίζουμε τον ορθόδοξο χριστιανικό ναό, οσφραϊνόμενοι την ευωδία του θυμιάματος των αγίων. Στη μνήμη μας έρχονται οι πρόγονοί μας, που, αξιμέρωτα σηκώνονταν, χειμώνα-καλοκαίρι, για τις εργασίες τους. Δούλευαν σκληρά τις καθημερινές, αλλά, Κυριακές και γιορτές τις τηρούσαν απαραίτητα ως «σχόλες». Φτωχά γεροντάκια έτρεχαν στις εκκλησιές πριν χαράξει η μέρα, για να ετοιμάσουν τα της Θείας Λειτουργίας. Με ελάχιστες γραμματικές γνώσεις, χωρίς να καταλαβαίνουν και πολλά από τα δρώμενα, όμως, έμεναν όρθιοι ως το τέλος των ιερών ακολουθιών- καθώς και στα μεγάλα μετερίζια. Στις πνευματικές και εθνικές επάλξεις.

Κάπου εκεί, «εις τας αυλάς του Κυρίου», περιδιαβαίνει και ο υμνογράφος. Αποφασισμένος να εγκαταλείψει τους δαιδαλώδεις δρόμους της άσκοπης κι επικίνδυνης περιπλάνησης, αφήνεται ολοκληρωτικά στην αγάπη του αληθινού Θεού. Τον ικετεύει θερμά, έχοντας απόλυτη εμπιστοσύνη, πως θα τον αγιάσει:

Της μετανοίας άνοιξόν μοι πύλας Ζωοδότα. Ορθρίζει γαρ το πνεύμα μου προς ναόν τον άγιόν σου, ναόν φέρον του σώματος όλον εσπιλωμένον. Αλλ' ως οικτίρμων κάθαρων, ευσπλάχνω σου ελέει».

Η Εκκλησία μας, για να βοηθήσει τους πιστούς στον πνευματικό τους αγώνα και στην πορεία του αγιασμού τους, κατάρτισε το εορτολόγιο, που αποτελεί μian εξαιρετική παιδαγωγία. Καθόρισε τις ετήσιες κινητές και ακίνητες εορτές, γεμάτες από ιερά γεγονότα, πρόσωπα, κείμενα, ύμνους, που φέρνουν μπροστά μας, στο «σήμερα», «εδώ και τώρα», την αληθινή σωτηρία. Έτσι έχουμε τους λεγόμενους «εορταστικούς κύκλους»: ετήσιο, εβδομαδιαίο, εικοσιτετράωρο, γεμάτους με ειδικές ιερές ακολουθίες (Εσπερινό, Λιτή, Μεσονυκτικό, Όρθρο, Ώρες, Θεία Λειτουργία, Χαιρετισμούς κ. λ. π.). Κι ενώ στις ακίνητες γιορτές, ως γνωστό, δεσπόζει η Γέννηση του Κυρίου, ως η «Μητρόπολις των Εορτών», κέντρο των κινητών είναι το Πάσχα, η «εορτών Εορτή και Πανύγηρις πανυγήρων», με τις αντίστοιχες νηστείες. Παρατηρούμε, επίσης, το εκκλησιαστικό Έτος να ριζοβολάει στην Ύψωση του Σταυρού του Κυρίου και να ολοκληρώνεται με το «Πάσχα του Καλοκαιριού», την Κοίμηση της Θεοτόκου.

Πριν από το Πάσχα εκδιπλώνεται η περίοδος της προετοιμασίας με το Κατανυκτικό Τριώδιο, που αρχίζει με την Κυριακή του Τελώνου και του Φαρισαίου και τελειώνει με την εβδομάδα του Λαζάρου, για να δώσει τη «σκυτάλη» στη Μεγάλη Εβδομάδα. Ακολουθεί, ύστερα, το «Τριώδιο των ρόδων». Η περίοδος, δηλαδή, του Πεντηκοσταρίου, για την εμπέδωση και την «καρποφορία» της ζωοφόρου Αναστάσεως του Κυρίου-καθώς δείχνει και η Κυριακή των Αγίων Πάντων.

Ο ιερός Χρυσόστομος λέει: ***«Πάτησε στα πρόθυρα μόνον του ιερού Ναού και αμέσως θα αποβάλεις τις βιοτικές φροντίδες. Πέρασε μέσα στο προαύλιο του ιερού Ναού και μία αύρα πνευματική θα περικυκλώσει την ψυχή σου. Αυτή η ησυχία οδηγεί σε δέος και διδάσκει την πνευματική ζωή. Ανορθώνει το φρόνημα και δεν αφήνει να θυμάσαι τα παρόντα. Σε μεταφέρει από τη γη στον ουρανό. Αν δε χωρίς να γίνεται Σύναξη των πιστών είναι τόσο μεγάλο το κέρδος από την παρουσία μας στο Ναό, όταν Προφήτες ομιλούν, όταν Απόστολοι κηρύττουν το Ευαγγέλιο, όταν ο Χριστός βρίσκεται ανάμεσα στους πιστούς, όταν ο επουράνιος Πατέρας αποδέχεται τα μυστήρια που τελούνται, όταν το Άγιο Πνεύμα χορηγεί τη δική Του αγαλλίαση, με***

πόση ωφέλεια πλημμυρισμένοι φεύγουν από εδώ οι παρόντες! Και πόση πάλι ζημιά παθαίνουν οι απόντες!» (ΕΠΕ 26,446-48).

Συμβαίνει, βεβαίως, με όλες τις εκκλησιαστικές γιορτές, να παρατηρούμε, δύο παράλληλους «δρόμους» ή τρόπους στη βίωση των γεγονότων από το λαό μας. Έτσι και τις αποκριάτικες μέρες, που συμπίπτουν με τις τρεις πρώτες εβδομάδες του Τριωδίου, πολυποίκιλα έθιμα, ιδέες και καταστάσεις, συχνά αντιφατικές, έρχονται να δώσουν αφορμές διασκεδάσεως, ξέφρενης ευθυμίας και χαράς. Όμως, μέσα απ' όλα τούτα- που, εκ πρώτης όψεως μπορεί να φαίνονται αθώα, αυθόρμητα και φυσιολογικά- σε μεγάλο βαθμό αναβιώνουν και διαιωνίζονται πανάρχαιες ειδωλολατρικές πεποιθήσεις, δεισιδαιμονίες και προλήψεις και αντιχριστιανικές συμπεριφορές, τις οποίες, μεγάλοι Πατέρες, που, πριν λίγες μέρες πανηγυρικά εορτάσαμε, καταδικάζουν με σφοδρότητα, ως απαράδεκτες για τους χριστιανούς. Ωστόσο, η Εκκλησία μας, φερόμενη φιλόνητρα, όπως και ο ιδρυτής της, αγκαλιάζει με κατανόηση τους ανθρώπους, συγκαταβαίνοντας στις ανάγκες, τα προβλήματα, τα άγχη, τους καημούς τους.

Όσοι έζησαν τις Αποκριές, τη Μ. Σαρακοστή και το Πάσχα στην ελληνική παραδοσιακή κοινωνία-πριν, δηλαδή, η ευζωία, η εμπορευματοποίηση των πάντων και η , δι' όλων των μέσων, προωθούμενη

«κοινωνική πρόοδος» κυριαρχήσουν στην επικράτεια-αναπολούν σήμερα εκείνες τις εποχές. Μπορούν, λοιπόν, να διηγούνται, ως ωραία παραμύθια: το πώς διασκεδάζαν τότε οι απλοί άνθρωποι του μόχθου. Πώς, με ποια αμεσότητα, «έστηναν» τις παρέες, τις οικογενειακές συνάξεις, τις «βεγγέρες», τις καντάδες, τα γλέντια, τα «χοροστάσια». Πώς περνούσαν με τους «αγγαρικούς», τις περίφημες «εξελάσεις» από τα μαύρα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Τις εξόδους, δηλαδή, για συμπάρασταση σε γεωργικές εργασίες των εμπερίστατων συγχωριανών τους. Πώς γιόρταζαν τις μέρες της «Μεγάλης Σήκωσης». Και, τέλος, πώς περνούσαν, ήρεμα και φυσιολογικά, στη Μ. Σαρακοστή, κατά την οποία τηρούσαν τη νηστεία και συμμετείχαν στις ιερές ακολουθίες, προσδοκώντας τη φωτοφόρο νύχτα της Αναστάσεως του Κυρίου.

Ασφαλώς, μια βαθύτερη ανάλυση τέτοιων ζητημάτων, ενώ αξίζει τον κόπο και θα είχε πολλά να μας διδάξει στα σημερινά αδιέξοδα, θα ξέφευγε από τα όρια αυτής εδώ της εργασίας. Επειδή, όμως, η αναπόληση του παρελθόντος δεν αρκεί για βαθύτερες πνευματικές «ζυμώσεις» θα παραθέσουμε εδώ τις εξής επισημάνσεις του π. Γ. Μεταλληνού:

«Κατά τη Δουλεία, στα πλαίσια της ενορίας αναπτύχθηκε ο κοινοτισμός και συνεχίστηκε η παράδοση της κοινωνικής υπάρξεως της Ορθοδοξίας...Η Δουλεία λειτούργησε ως πρόκληση για επιστροφή στην πρωτοχριστιανική κοινότητα, με τη σύσφιγξη των Ρωμιών και

ανάπτυξη της αδελφικότητας στη ζωή τους...Η Ενορία έκλεινε μέσα της όλη τη ζωή της Κοινότητας. Και οι συντεχνίες με τους Αγίους- Προστάτες τους, το Ναό είχαν ως κέντρο και αφετηρία της δραστηριότητάς τους. Η Ενορία διακρατούσε την πνευματική ζωή, κατεύθυνε τον πνευματικό αγώνα, οδηγούσε στην μετάνοια και στην συναδέλφωση ιδιαίτερα κατά τη Μ. Τεσσαρακοστή και το Πάσχα, με την αλληλοσυγχώρηση. Όλα τα κοινωνικά γεγονότα είχαν ως κέντρο και αφετηρία την Θεία Ευχαριστία και το Ναό: Δραστηριότητες της αγροτικής ζωής, η παιδεία, με δάσκαλο κατά κανόνα τον παπά-εφημέριο, τα ατομικά γεγονότα, που γίνονται κοινωνικά (γέννηση, βάπτισμα, γάμος, κηδεία), τα πανηγύρια στη μνήμη των Αγίων, κ. τ. ό. Και πάνω απ' όλα, ή, καλύτερα, μέσα σε όλα ο Παπάς, Πνευματικός Πατέρας-Φίλος-Αδελφός-Σύμβουλος-Συμπαραστάτης» («Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ», σελ. 35-36).

Όπως ο υμνογράφος, στεκόμαστε κι εμείς μπροστά στις πύλες του Τριώδιου. Στο μυαλό μας έρχεται η παραβολή με τις δέκα κοπέλες, που περίμεναν το Νυμφίο μέσα στη νύχτα. Δε θα θέλαμε, σε καμιά περίπτωση, να μείνουμε, όπως οι πέντε «ανόητες» από κείνες, **«έξω του Νυμφώνος Χριστού»**. Χωρίς να θέλουμε να υποτιμήσουμε τις παραδόσεις του λαού μας, καθώς και τις επιλογές των συνανθρώπων μας στους τρόπους ζωής και διασκεδάσεως, νιώθουμε βαθιά την επιθυμία να «ψηλαφήσουμε» τα «δρώμενα» στη λειτουργική ζωή της Εκκλησίας μας αυτή την κατανυκτικότερη περίοδο. Και, ενώ «τελάληδες» και τύμπανα μας καλούν, τούτες τις μέρες, σε φαγοπότια, χορούς και ξεφαντώματα, χωρίς να τα απαξιώσουμε όλα αυτά, η καρδιά μας «αγρυπνεί» μέσα στις ατέλειωτες νύχτες, «τετρωμένη» από την αγάπη του Δημιουργού μας.

Παρακάμπτοντας, όσα από τα πάμπολλα εμπόδια, τους πειρασμούς, τις προκλήσεις μπορούμε, θέλουμε να αφουγκραστούμε το Λόγο του Θεού. Να ακούσουμε τους γεμάτους με σωστικά μηνύματα και γλυκύτατες μελωδίες ύμνους. Να ιδούμε πώς και γιατί, άνθρωποι αμαρτωλοί- τελώνες, πόρνες και ληστές-κατά τα λόγια του Κυρίου, κατάφεραν να μας ξεπερνούν στη Βασιλεία των ουρανών. Και, εκεί ψηλά, στο υπεραίσθητο Στερέωμα, να λάμπουν, ως αστέρια φωτεινά, γύρω από τον αληθινό Ήλιο της δικαιοσύνης. Μπαίνοντας στο Τριώδιο, ας σκεφτούμε σοβαρά, μήπως μας χρειάζεται να ξεκινήσουμε αυτή την πορεία προς συνάντηση του αληθινού Σωτήρα του κόσμου:

«Λίαν πρωί της μιας Σαββάτων οι Μυροφόρες γυναίκες ξεκίνησαν για να επισκεφθούν τον τάφο του Χριστού. Έκτοτε οι χριστιανοί, κάθε πρωί και ιδιαίτερα κάθε Κυριακή πρωί, ορθρίζουν με την προσδοκία της συνάντησής τους με τον Αναστάνα Κύριο... Το πρωινό της νέας ημέρας μπορεί να είναι το τελευταίο του κόσμου τούτου, μπορεί να είναι η αυγή της αιώνιας και ανέσπερης ημέρας. Ο Όρθρος είναι η ώρα των ελπίδων. Ίσως τη νέα ημέρα να σταματήσει το μαρτύριο

της εξορίας μας, της πείνας και της δίψας. Ίσως τη μέρα αυτή ανοίξει η πύλη του Παραδείσου: «ένθα ο των εορταζόντων ήχος ο ακατάπαυστος». Ίσως τη μέρα αυτή ακούσεις ψυχή μου τη φωνή του Αγαπημένου σου να σου λέει, <Αμήν λέγω σοι, σήμερον μετ' εμού έση εν τω παραδείσω>» (Επισκόπου Αχελώου Ευθυμίου Στυλιανού, «Η ΑΓΑΠΗ»,σελ.398).